

34 KULTUR OG IDEER

Kunst du må grave deg ned

INTERAKTIVT: *Gardens speak* er et kunstverk som krever deltagelse. Du må bokstavelig talt grave deg ned til syriske krigsofres fortellinger.

LARS O. FLYDAL
lars.flydal@vt.no

Den libanesiske kunstneren Tania El Khoury har laget det interaktive verket med de «talende hagene». På en liten kirkegård i krypten i Kulturkirken Jakob, blir publikum invitert til et møte med skjebnene til ti av ofrene for Syria-krigen.

– Ideen kom i møte med gripende beretninger fra familier som gravla sine familiemedlemmer og krigsofre, hjemme i sine egne hager, forteller Tania El Khoury.

Lommelykt. Gulvet i krypten er dekket av jord. Langs kanten står ti gravsteiner med navn på faktiske krigsofre. I det mørklagte rommet utstyres du med lommelykt og må grave deg ned til en pute som ligger ved hver gravstein. Vedkommendes historie får du ved å legge deg ned, andfettes med ni andre besøkende, og legge øret til puten. En skjult høytaler forteller vedkommendes historie, og hvordan han eller hun ble krigsoffer.

Skummelt. Kulturkirken har satt en anbefalt aldersgrense på 14 år. Kari Falk er utstillingsansvarlig.

– Noen vil kunne oppleve det som skummelt. Men mange barn taler den konkrete tilnærmingen godt, i følge med voksne. Temaet angår oss alle, vi må for eller siden ta stilling til hva vi gjør når vi mister våre nærmeste, både i krig og fred, sier hun.

Om natten. Tania El Khoury forteller om flere grunner til at syrerne tar i bruk egne hager for å begrave sin nærmeste. Ofte skjer

GARDENS SPEAK

◉ *Gardens speak* er et interaktivt kunstverk som står i krypten i Kulturkirken Jakob frem til 7. mars.

◉ Den libanesiske kunstneren Tania El Khoury tar utgangspunkt i historien til ti av Syrias krigsofre.

◉ Ifølge en rapport fra Syrian Centre for Policy Research er antallet dødsofre i krigen 470 000, i løpet av de fem siste årene.

det i det skjulte – og på nattetid.

– Mange begravelsesfølger har vært utsatt for voldshandlinger. Man frykter snikskyttere – og mange kirkegårder er også fulle på grunn av det store antallet krigsofre. Regimet i Syria bruker også slike arenaer for å kartlegge de som er i opposisjon. En annen grunn til å skjule seremoniene er at mange pårørende er blitt tvunget til å skrive under

på at dødsfallet ikke er forårsaket av Assad-regimet, forteller hun.

Protestsymbol. – I startfasen av det arabiske opprøret ble seremoniene gjort til protestmarkeringer, som en del av motstandsarbeidet. Begravelsen til tiårigen Hamsa Al Kha-tib, som ble torturert og drept, ble et symbol på opprøret. Men det er blitt mye mer risikofyllt å

protestere på denne måten nå, sier El Khoury.

De siste rapportene beregner antall dødsofre i Syria til 470 000 de siste fem årene. Dette utgjør 11,5 prosent av befolkningen. Kunstneren vil skape en intimitet mellom krigsofrene og de som besøker utstillingen. Hun har drevet grundig research for å hente ut detaljer i historiene.

– Vi presenteres for en kort